

Millî adət və ənənələrin öyrənilməsi, onların mənəvi dəyərlər sistemindeki rolunun tədqiqi həmişə aktual olub. Çünki millî adət və ənənələr tarixin bütün mərhələlərində ictimai-mədəni tərəqqinin əsas göstəricisi kimi nəzərə çarpıb. Cəmiyyət inkişaf etdikcə adət və ənənələr də ayrı-ayrı quruluşların ictimai-siyasi xüsusiyyətlərinə və ya digər formada inteqrasiya edib. Buna görə də hər bir ictimai-siyasi quruluş həm bütövlükdə adət və ənənələrə, həm də onun mənəvi-bədii dəyərlərinə öz möhürünü vurubdur.

Təbii ki, cəmiyyət dəyişdikcə adət və ənənələr də təkmilləşmiş, millətin, xalqın yaradıcılıq nümunələrini yaşatmış, sənədlənən ötürülmüşdür. Yeni yaranan hər bir mənəvi dəyər işə tarixi ənənələrimizin varisi kimi təşəkkül tapmışdır.

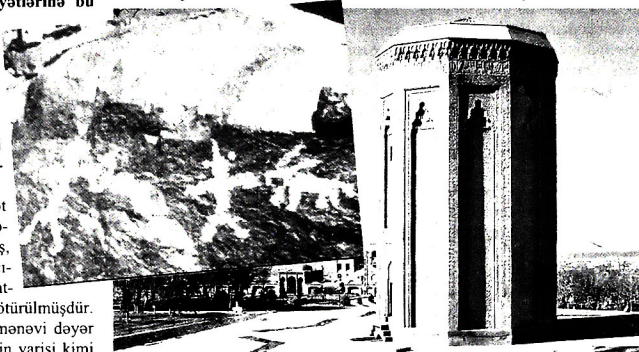
Xalqımızın qeyri-maddi mədəni irsinin, ədəbiyyat və incəsənətinin, xüsusən folklor nümunələrinin, hətta müəllif əsərlərinin ermənilər tərəfindən oğurlanması müəyyən tarixə malikdir. Artıq bu saxtarkar hərəketlər - özgə ənənələrinin qəzet edilməsi və mənimlənməsi - "erməni ənənəsinə" çevrilmişdir. Bu erməni ənənəsinin bir "mühüm" prinsipinə nəzər salaq: bir ölkənin ərazisinə iddia irəli sürmək üçün məskunlaşmış gəlmə xalq torpaq sahibinin mədəni irsini mənimləməlidir. Bir sözlə "gəldim, gördüm, ... mənimlədim".

"Böyük Ermənistan" xülyası ilə yaşayanlar tərəfindən oğurlanmış xalqımıza məxsus təzahürlər də "böyük erməni mədəniyyətinin" delilləri kimi göstərilir. Konkret folklor nümunələrimizin bir neçə mənimlənməsi və oğurluq "mərhələsinə" nəzər salaq.

Qədim dövrlərdən gələn Daş-baqlıq, Daş-çoç, Daş-at abidələrimizi

Hər zaman tarixi dəyərlərimizi qorumağı bacarmalıyıq

Yeni yaranan hər bir mənəvi dəyər tarixi ənənələrimizin varisi kimi təşəkkül tapıb

özünükləşdirən, qədim Alban torpaqlarını və abidələrini "Şərqi Ermənistan" ərazisinə çevirmək istəyən saxtarkar tariximizin xristian dövrünün kilsələrini, stella və xaçdaşları, nişan-daşları və başdaşları və bunlarda həkk olunmuş milli dekorumları, habelə digər maddi abidələrimizi mənimləməklə yanaşı Musa Kalankatlının "Alban tarixi"-ni, Karakos Gəncəlinin "Tarix"ini, Muxtar Kosa-nın "Alban xronikası"ni və "Adət hüququ"na aid Qaydaları da erməniləşdiriblər. Hətta qədim türk kökündən gələn, Gəmiçaya yazıları ilə səslənən alban əlifbası və yazısını alban dilini bilməyən erməni Mesrop Maştosun adına bağladılar.

Uzun illər Azərbaycan xalqının iradəsindən asılı olmayaraq bu oğurluq faktlarının üstündən sü-kutla keçilmiş, istər Çar Rusiyası zamanında istərsə də sovet dövründə folklor nümunələrinin və müəllif əsərlərinin oğurluğunu, hət-ta cəyniyot təşkil etməsinə yaxın

coğrafi məkanda yaşamaqla, iqtisadi, sosial-siyasi münasibətlərə izah etmişlər.

XX-ci əsrin 80-ci illərində Təh-məzyan, Saksıyan və başqalarının "çalışmaları" nəticəsində saxtarkarlıqla dolu "böyük erməni" mədəni-yəti rəyaları yaradılmışdır. Nizami Gəncəvinin "Xosrov və Şirin" poemasında Şirinin milliyətə erməni şahzadəsi olması, Xosrov Pərvizin saray musiqiçilərinin rəhbəri Sərke-şin Sarkis olması barədə, hətta Ber-telsi təhrif etməklə "araşdırmalar" apardılar və ümumiyyətlə Erməni-stanı mədəniyyət beşiyinə çevirmək üçün erməni mədəniyyətinin bütün Şərqi xalqlarına təsiri barədə nağıllar uydurdular.

Ermənilərin etiraflarına baxmaya-raq onların "istifadə etdikləri alətlər-in adları da türkcədir: saz, sənür, kaman, bağlama", onlar utanıb çəkin-mədən bu musiqi alətlərini də öz ad-larına yazdılar.

Brutyanın "erməni muğam ifaçı-

ları Bakı və Şuşadan çıxışlar" etira-fına, baxmayaraq, bu günkü bir sıra ermənilər, o cümlədən Brutyana özü "ermənilərin orta əsrlərdə muğamın inkişafındakı rolundan danışır, muğam-ın kökünü erməni monodiyası musi-qisinə bağlamağa cəhd göstərir.

Üzeyir bəyin "Arşın mal alan"ı oğurlayanlar əsl müəllif dünyaya ictimaiyyətinə sübut olu-nandan sonra, 80-ci illərdə radio və TV vasitəsilə A.Babacanyanın musiqi verilişində yenə də Üzeyir bəyin iki komediyasının Qarabağın hansısa erməni kəndinin melodiyala-ri kimi təqdim etmişdilər.

Azıx, Qobustan, Qəmiçaya - bu adlar Azərbaycanın müxtəlif region-larına: Qarabağ, Şirvan, Naxçıvana aid qədim mədəniyyətimizin parlaq nümunələridir. Məsələn, Qəmiçaya-dakı daş təsvirləri qədim Naxçıvanda (e.ə. IV-I minilliklərdə) yaşayan azərbaycanlıların, bizim türk köklü ulu babalarımızın həyat tərzini, məş-guliyətini, məişətini, dini və kos-moloji görüşlərini, totemlərini, mənəvi mədəniyyətini əks edən təsvirlərdir. Bunlar Qobustan təsvirlərinə (15-10 minilliklər e.ə.) habelə işğal altında olan Kelbəcər qaya rəsmləri-nə uyğundur. Bütün bunlar bizim maddi və qeyri-maddi mədəni irsi-yatın inciləridir. Lakin, Ayvazyan Rusiya mətbu orqanlarında bunların ermənilərə məxsus olmasını çox canfəşanlıqla isbat etməyə çalışır. Yəqinə "sübutu" isə ondan ibarətdir ki, erməni xalqı qədim xalqdır və yalnız heykəllər bunları yaratmaqda qə-diridirlər, Qəmiçaya Nuh gəmisinin

təsviri kimi yalnız ermənilərin ola bi-ler.

Azıx mağarasında ibtidai insan - "azıxantrop"un kəşf edilməsi, qədim mədəniyyətin bəşəriyyətə çatdırıl-ması erməniləri sakit qoymur. Mkrtçyan adlı şəxs bütün bunları erməni mədəniyyətinin kökləri elan edir, "sübutu" isə ondan ibarətdir ki, erməni dilində "turş üzüm" "azox" kimi səslənir və bu səbəbdən də ib-tidai insan "azıxantrop" deyil, "azox-antrop" (yaxşı ki, "haykrop" deyil) adlandırılmalıdır.

Hələ bu azmış kimi, Eldəniz hökmdarlarının sifarişli ilə məşhur memarımız Əcəminin yaratdığı "Mömünə Xatun" abidəsini də erməniləşdirirlər. Sən demə, Xaçatryan adlı birisi "kəşf" edib ki, bu xatirə kompleksində "erməni mə-marlıq üslubu" hiss olunur. Bu, de-yilənlər, yalnız bir neçə faktlardır, lakin bunların arxasında "məha-rətli" işlənmiş prinsiplərə və üsul-lara söykənən məqsədlər durur. Əsas məqsəd isə ermənilərin ərazi iddiaları, xüsusən Azərbaycana olan ərazi iddialarıdır. Bunun üçün isə ilk növbədə bu torpaqların sahi-bi olan xalqın mədəniyyətinə, maddi və qeyri-maddi irsinə "sahib çı-xmaq" lazımdır. Odur ki, ermənilə-rin saxtalaşdırma, kontafaksiya və mənimləmə niyyətləri yalnız erməniləşdirmə xəttini güdür.

Onlar ilkin mərhələdə Azərbay-can torpaqlarında məskunlaşıb, son-raq mərhələdə bu torpaqları özü-nüklü elan etmək üçün mədəniyyəti-mizə göz dikir, imkan daxilində onu öyrənir və geniş istifadə edir. Daha sonrakı mərhələdə isə mənimləməyir və nəhayət, onları özünün milli mədəniyyət nümunələri elan edir.

Ermənilər çirkin niyyətlərini hə-yatla keçirmək üçün bir sıra önəvi üsul və prosedurlar işlədirlər: - in-

Azərbaycan Respublikasının
Mediannın İnkişafı Agentliyi

**Azərbaycanın
dövlətçilik tarixinin, milli
adət-ənənələrinin, elm və
mədəniyyətinin təbliği**

televizual fırıldaqçılıq və plagiatlıq bir coğrafi ərazidə yaşayan qonşu xalqların mədəni ənənələrinin yaxınlığı ilə izah edilir; - birbaşa intel-ktual piraçılıq metodları ilə Azər-baycanın qeyri-maddi mədəni irsinə məxsus nümunələr erməni mədəni mülkiyyəti adı altında tirajlanır və yayılır; - Azərbaycanın ədəbi folklor nümunələri və digər əsərlər erməni transkripsiyasına çevrilir, maddi da-şığıncılara köçürülür və saxlanmaq üçün fond və arxivlərə verildən sonra, oradan "qədim erməni əsərləri" kimi çıxarılır və daha çox xarçı-dillərə tərcümə edilərkə yayılır. Bir sözlə əqli oğurluq, erməniləşdirmə və süni surətdə erməni qədimləşdir-məsi - Azərbaycan folkloru əsərlər-indeki süni surətdə erməniləşdiril-miş personajlara həsr olunmuş "tədq-qiqat əsərləri" nəşr olunur və "elmi işlərdə" erməni şəklinə salınmış bu və ya digər Azərbaycan mədəniyyət nümunəsinin erməni mənşəyinin və ya ona ən azı erməni təsirinin sübut olunması üçün saxta delillər yapıfıdı-rlır və s.

Bütün bunlar erməni həyasızlı-ğının kiçik nümunələridir. Təbii ki, bu "faktlarla" onların məqsəd və arzuları çoxdan gözəlində qə-lib.

Cavanşir QƏDİMOV

**Azərbaycan Respublikasının
Mediannın İnkişafı Agentliyinin
maliyyə dəstəyi ilə çap edilib**